

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.

Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Împare odată în săptămână:

DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 25.

Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Vorbire,

rostită de păr. ases. ref. cons. MIHAIU PĂCĂȚIAN, în ziua de 23 Maiu (5 Iunie) 1924, la monumentul eroilor, în Arad.

Preasfințite Domnule Episcop!

Onorată asistență!

Ne-am adunat împrejurul acestui monument al eroilor, — care reprezintă jertfa de veacuri a unui neam pentru desrobire, — ca să le aducem dragostea sufletului nostru, omagiile noastre de caldă admirațiune și prinosul nostru de recunoștință pentru desăvârșirea idealului nostru național.

Am venit să ne închinăm memoriei lor, cari s'au învrednicit a fi ucenicii adorați a unui neam întreg.

Am venit să înalțăm rugăciuni ferbinți către Părintele ceresc, pentru fericirea lor vecinică.

Am venit, ca din dragostea lor nemărginită pentru alții, să ne adăpăm, ca dintr'un izvor de apă vie și tămăduitoare, să ne inspirăm și să ne întărim în dragostea către patrie și către deaproapele nostru.

S'au stâns cu glorie pe câmpul de onoare în floarea vieții lor, și totuși ei au trăit veacuri întregi, căci pe când moșii și strămoșii noștri au murit cu nădejdea învierii naționale, dar lăsând în robie pe nepoți și strănepoți, ei, eroii noștri, prin vitejia fără seamă, prin credința neștrămutată într'un viitor mai bun, prin credința în Dumnezeu, au rupt cătușele robiei și ceace generații întregi au visat numai în ascunsul inimii lor, — ei au desorbit pământul strămoșesc și au reintregit neamul românesc.

Ei sunt fala și mândria neamului, căci prin brațul lor de oțel, au înfăptuit cea mai

măreață faptă din istoria națiunii: Unirea tuturor Românilor într'un singur stat național și au deschis porțile unui viitor fericit.

Prin ei au răsărit soarele dreptății, libertății și al bucuriei asupra poporului român.

Ei au făcut, ca doina de jale să fie astăzi doină de bucurie.

Ei ni-au dat pildă — jertfind ceace au avut mai scump: viața — că fără dragoste și credință, fără muncă și jertfă, nu este înaintare, nu este libertate și nu este mântuire.

Ei au făcut, ca lumea întreagă să admire bărbăția, vitejia, avântul înflăcărat al soldatului român cu care s'a aruncat în luptele cele mai sângeroase pentru desrobirea și fericirea generațiilor viitoare.

Ei au câștigat României-Mari locul de glorie în rândurile marilor națiuni ale popoarelor.

Durmiți în pace, bravi eroi! Binecuvântată să va fie memoria în veci!

Onorată asistență!

Inchinându-ne memoriei eroilor noștri, nu putem să nu ne aducem aminte și de mamele lor.

Alături cu jertfa eroilor stă și jertfa durerii a mamelor. Ele sunt adevărate eroine ale războiului, cari pentru patrie și pentru întregirea neamului, și-au dat tezaurul cel mai scump, bucuria vieții, mângăierea și ajutorul bătrânețelor.

Ne închinăm cu evlavie în fața durerii nemărginite a mamelor eroine și le aducem prinosul nostru de recunoștință și admirațiune.

Câtă vreme mamele române vor ști sădi în inimile copiilor lor, credința în Dumnezeu, în adevăr și dreptate, dragostea către deaproapele și sentimentul de jertfă pentru patrie neam, — temelile României-Mari nu se clătina.

Eroii noștri ne-au câștigat *unitatea națională*; urmează, ca noi generațiunea de astăzi, să înfăptuim *unitatea sufletească* și această întregire a operei naționale o vom putea duce la îndeplinire numai prin cultură, prin educațiune religioasă morală, prin iubirea de adevăr și dreptate, prin muncă cinstită și serioasă, prin desvoltarea conștiinței și demnității noastre naționale.

În clipele aceste de înălțare sufletească, să ne strângem energiile și toate forțele și să le punem în serviciul patriei, ca să ne facem vrednici de jertfele eroilor.

Nu putem preamări mai bine memoria eroilor, decât, ca în fața monumentului lor să promitem solemn, că prin viața și faptele noastre, vom cauta să păstrăm cu sfințenie tezaurul național câștigat și din România-Mare să facem o cetate nebiruită, o sentinelă de cultură solidă, cu un popor îndestulit și fericit.

Și pentru că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, să mulțumim lui Dumnezeu — Părintele luminilor — pentru toate darurile, ce a revărsat asupra noastră cu îmbelșugare rugându-l să ne lumineze mintea, să ne îndrepte voința și să ne deie tărie și putere trupească și sufletească, ca să putem păstra, consolida și asigura pe vecie, cece eroii noștri ne-au câștigat, pentru că alui Dumnezeu este stăpânirea și a Lui este împărăția și puterea și mărirea: a Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

In nordul Ardealului

— Cu teroare și ponegriri se luptă împotriva românilor ortodocși. —

Ziarul *Satumare* a condamnat prin cuvinte energice teroarea ce se deslănțuește împotriva românilor din acele comune ale județului Satumare, unde sute de credincioși uniți au cerut să fie primiți în biserica ortodoxă. *Protestul e binevenit, căci la îndemnul preoților uniți*

au pornit alocu-rea o cruciadă împotriva acelor cari au avut

curajul să se întoarcă la biserica ortodoxă. Paralel cu acțiunea de teroare se desfășoară o propagandă ticăloasă de ponegriri a bisericii ortodoxe prin grai și presă. Preotul unit din Racșa tipărește în răspunsul ce-l dă în „*Satu-mare*“ cuvintele „Unirii“ din articolul de Paști despre putregaiul ortodox, vorbește despre descălecarea rușinoasă a ortodoxiei în județul Satumare și afirmă că rușinoasă este descălecarea ortodoxiei ori unde, ear pe preoții ortodocși îi face oameni fără orice cultură.

Mai îndrăzneată este însă propaganda ce se face prin grai în public și mod clandestin. *Chiar și de pe amvon se aud injurături.* La Anul nou, în Baia-mare, vestitul protopop, care a izbutit să șteargă prin acțiunea sa din clerul unit pe părintele Lucaciu pentru „ținuta lui nepatriotică“, adecă „trădare“ de țară, și care protopop a fost exagerat de vesel când au căzut Bucureștii, dansând de bucurie, a ținut o cuvântare celebră, că în anul 1923 asupra neamului românesc din părțile sătmărene s'a abătut o mare nefericire, biserica ortodoxă.

Opera începută pe amvon de a ponegri, se desăvârșește în mod clandestin. Se aruncă asupra ortodocșilor toate calomniile: că ortodocșii n'au sf. taine, nu cinstesc pe Preacurata Fecioară, că preoții ortodocși fac slujba cu rachi, că ortodocșii sânt pocăiții cei noi și cei protejați de stat. Ba că ortodocșii n'au nici slujbă, nici a sf. Ioan, nici a sf. Vasilie, că se adună prin case unde zic și ei câteva rugăciuni schismatice. *Credincioșii, zăpăciți de calomni, vin din mari depărtări la preoții ortodocși, ca să-i vadă cum slujesc, că au adecă și ortodocșii slujbă sau ba.*

și nu dă voie să intre în capela ortodoxă decât acelor, cari dovedesc cu acte, că au trecut la ortodocși, ear pe acei credincioși cari cutează să se apropie fără să aibă acele acte, îi pisează din ciomege, precum s'a întâmplat în Racșa, județul Ugocea.

Propaganda clandestină este susținută și dirijată de un protopop unit, deputat la Cameră. Cazul acestui protopop este curios. Părinții protopopului erau buni români ortodocși în comuna curat ortodoxă Finteuș, lângă Șomcuta. Mutându-se ei la Baia-mare, la trei luni și-au botezat băiatul la preotul unit din Baie, — preot ortodox pe acele timpuri nu putea să existe în Baie. Și astăzi copilul ortodox botezat din necesitate la preotul rom.-catholic, ponegrește zdravăn biserica ortodoxă...

Sânt și cazuri, când celor reveniți la ortodoxie, dacă comuna n'a trecut în întregime

și preotul ortodox n'a preluat și matriculele, preotul unit refuză să le dea certificatele de botez necesare pentru multe trebuințe.

În unele locuri iau parte la convertierea „schismaticilor” și băncile populare, cari refuză categoric creditele pentru ortodocși. Mijloacele de convertire sânt în genere foarte numeroase și arareori echitabile.

Dar cred, despre unele din ele, că deocamdată nu pot fi descoperite până când justiția nu va da sancțiunile materiale. Atunci însă și opinia publică va fi cu atât mai severă cu sancțiunile sale morale.

O pildă mult grăitoare nu pot s'o retac. Comuna Vereșmort la Tisa din Maramureș a revenit în întregime la ortodoxie, cu biserică, cu porțiune canonică, n'a rămas un singur credincios catolic unit. Preotul unit care de 10 luni nici n'a intrat în comună, a început după aceasta proces civil, — repoziție în posesiune, — pentru sesiunea parohială împotriva credincioșilor ortodocși, bieți lucrători la întreprinderi străine: și de fapt *judecătoria în loc să se declare incompetentă, de 2 ori a amendat pe bieții oameni cu câte 3000 lei*, pentru că actele prin care se recunoaște că în locul parohiei unite s'a înființat o parohie ortodoxă, au întârziat să sosească dela Ministerul Cultelor. Cu toate amendările oamenii nu s'au lăsat intimidați și sânt hotărâți să suspoarte orice amendă, dar sesiunea nu va fi cedată. Când se va scrie istoria revenirii la ortodoxie a părților nordice din Ardeal, comuna Vereșmort la Tisa va fi amintită cu cinste.

Revenirea se face împotriva propagandei de ponegrire și teroare oficială, și chiar fără că din partea românilor ortodocși să se întreprindă vre-o propagandă. Aici se răzbuună asupra volniciilor săvârșite istoria. În trecut pilda rea a rutenilor, cari au cedat mai întâi năzuințelor Habsburgilor, a contribuit ca și românii din părțile nordice ale Ardealului să rupă unitatea religioasă. Astăzi rutenii din Cehoslovacia scăpați de sub ocrotirea părintească a Habsburgilor, aproape în unanimitate, au trecut la ortodoxie și pilda aceasta a deșteptat curentul de revenire și la români. (*Episcopia ruteană unită din Muncaci (Cehoslovacia) se poate considera ca în partibus și nu va trece mult când și oficial va fi atare.* În presă, a și apărut o știre în acest înțeles).

Ortodoxia română nu poate rămânea și mai departe imposibilă față de ce se petrece în Satu-mare și Maramureș. Teroarea administrativă, cu toate că nu este atât de dăunătoare ca ponegririle, trebuie să înceteze de urgență. Sinoadele bisericii ortodoxe și consis-

toarele eparhiilor vor ști să reducă zelul unor slujbași, cari prin acțiunea nesocotită compromit interesele naționale și religioase. Ponegririle se vor dovedi de ceea ce sânt: dacă se vor trimite în toate cazurile unde se cere preoți destoinici în număr suficient. Și este imposibil, ca față de cei cari sânt amendați și păgubiți pentru revenirea la ortodoxie, opinia publică românească și ortodoxă să fie nepăsătoare: această opinie va trebui să vie și aici cu ajutor grabnic.

Cluj, în 23 Mai 1924.

T. R.

Pr. Dr. Ion Pasca.

Incercări trecute.

Istoria poporului român, de sub stăpânirea maghiară, dovedește pe deplin, că descendenții familiilor nobile maghiare, cu puține excepții și cu predilecție, studiau dreptul și studiul militariei, conduși fiind de spiritul politic al hegemoniei maghiare.

Studiul dreptului le deschidea largi perspective, în cele mai înalte posturi legislative, administrative și judecătorești; iar militaria le oferea onoruri mari și un trai comod, la care alți muritori de rând cu greu se puteau avânta. Desigur ușurința cu care făceau aceste categorii de studii, învârtindu-se mai mult în domeniul concret al realității, precum și dorul de stăpânire al celorlalte minorități etnice i-au determinat spre aceasta.

De fapt, descendenții familiilor nobile maghiare, ajunși în posturile înalte ale fundamentalelor puteri de stat, cu toată inferioritatea numerică a națiunii maghiare, din care făceau parte, totuși dedeau cel puțin iluzia superiorității atât din punct de vedere numeric, cât și cultural al națiunii maghiare, asupra minorităților etnice. De aceea vedem atâtea personaje ale nobilimei maghiare, figurând pe fosta scenă a vieții publice din statul ungar.

Aceste elemente crescute într'un intransigent spirit național-maghiar, au devenit în viitoarele lor demnități, exponenții politicei de hegemonie maghiară și în ultimul timp ai politicei nefericite de asimilare, desnaționalizare a minorităților etnice, în special a Românilor.

Demnitarii statului ungar, situați de regulă materialicește foarte bine, erau independenți în acțiunile lor. Se puteau devota cu ușurință idealului lor național. Când era vorba, de realizarea acestui ideal, nu cruțau nimic, nici Biserica, nici Școala, nici drepturile constituționale ale naționalităților, ci se foloseau de toate mijloacele, în vederea atingerii supremului scop.

În legătură, cu cele preliminate, vom înțelege

mai profund rostul amestecului demnitarilor, din viața publică maghiară, în propaganda unionistă, dusă în sânul Românilor ortodoxi.

Exponenții politice de hegemonie maghiară desfășurau politica religioasă din evul mediu. Așume pentru dâșii confesiunea de credință, mai ales cea catolică-unită, era numai o mască fină, în dosul căreia își ascundea tendințele politice de cutropire. Credeau dâșii, că precum în evul mediu astfel și în cel nou, supunerii religioase, în special al Românilor, îi va urma, numai decât și asimilarea sufletească.

Deșartă iluzie, întocmai ca și fantasmagoria stăpânirii maghiare. Incercările unioniste se prezintă astfel, ca niște artificii de credință, în vederea unor scopuri meschine, vremelnice. Doi sunt factorii interesați în propaganda unionistă, direct împărații habsburgi, în urmă politica maghiară, iar indirect imperialismul papal, care privia bucuros aceste încercări și prin cari nădăjduia mărirea autorității sale.

După mărturia istoriei nepărtinitoare unirea n'a fost o necesitate religioasă, un proces spontan sufletec, în sânul Românilor ortodoxi, ci un artificiu de credință strein de sufletul românesc, inventat și susținut tot pentru interese streine de Români.

Demnitarii fostului stat ungar, își dedeau perfect seama de interesul cel mare dobândit din desbinarea religioasă, sufletească a Românilor. Prin urmare nu cruțau nici-o jertfă pentru înfăptuirea unirii. Pentruca, să illustrez cele expuse voi arăta încercările de unire din comuna Șilindia. (Dieceza Arad.)

Locuitorii comunei Șilindia, din cele mai vechi timpuri au aparținut religiunii ortodoxe române. În această comună se aflau pe la anii 1840-50 două familii nobile maghiare, dintre cari familia Deseő și în special descendentul cu numele „Szent-Viszlói Deseő Ádám“, fost vicecomite al Aradului și consilier regal ungar, a avut un rol nu prea onorabil, în propaganda unionistă, dusă în mijlocul populației române-ortodoxe.

Posedând în numita comună o moșie de respectabila extensiune de 888 jug. pădure seculară și 2926 jug. pământ cultivabil, afară de aceea folosindu-se de influința înaltei sale demnități județene, a făcut tot posibilul pentru reușita unirii.

Este caracteristic, pentru acest om, de altfel de o înaltă cultură, cum nu s'a folosit de mijloace violente, ci numai iezuitice pentru ajungerea scopului său. Contemporanii ¹⁾ între anii 1850-60 își aduc perfect aminte, cum acest nobil pe nesimțite căuta să uniască comuna Șilindia, în interesul țării ungurești. În acest răstimp populație maghiară nu exista în Șilindia.

Deseő Ádám a avut fără 'ndoială spirit religios, dar putem afirma cu toată tăria cumcă urmăria prin

¹⁾ Informațiile pentru acest articol s'au primit dela contemporanii cu numele Vichentie Blaj, fost episcop bisericesc și Alexandru Cuiedan, fost primar în Șilindia.

apucături religioase să câștige inima populației române. Necesitățile sale de ordin religios și le împlinia în vechea biserică ortodoxă română, pe care o cerceta foarte regulat și unde avea un fotoliu special. Cu preotul de pie memorie Alexandru Beltechi era în relațiuni de amicitie. Probabil din cauza monotoniei rustice, dar și din tactică, adevărat câștigând inima păstorului și a turmei să fie netedă calea unirii. La început nu și-a arătat pe față planurile sale prozelitistice, dar scurt timp, înaintea morții sale, când trebuia să-și facă bilanțul activității sale patriotice, deoarece în lipsă de familie, n'avea urmași, a pretins lămurit, ca poporul dimpreună cu păstorul sufletec să treacă la unire.

Biserica era slabă de lemn, casă parohială nu era, nici școală și atunci Deseő Ádám folosindu-se de situațiunea umilită, în care se aflau locuitorii din Șilindia, la oferea întreaga lui avere, din care rămânea după moartea sa, să se clădiască și să se facă cele de lipsă.

Ne putem imagina lupta mare dată între Dumnezeu și Mamona. S'a și fixat un termen, o Duminică din iarna anului 1865, când urmă, ca după terminarea sf. liturghii, preotul și poporeni, cu toți invitații curții lui Deseő Ádám, să subscrie instrumentul trecerii și să se înfăptuiască unirea.

Preotul Alexandru Beltechi, luând cunoștință, despre scopul întrunirii, trimite 3 credincioși devotați bisericii ortodoxe pe Todor Cuiedan, Iov Cuiedan și Nicolae Mariș, la protopopol Butenilor, care pe Dumineca numită a excurs la Șilindia și dimpreună cu preotul local a zădărnicit planul unionist al nobilului. Deseő Ádám, rănit în amorul propriu, amărit în sufletul său pentru visurile spușberate se decide ca întreaga sa avere promisă Românilor s'o testeze capitolului romano-catolic din Timișoara spre scopuri culturale.

Pentruca masa compactă a populației române din Șilindia și jur să fie discontinuă, aduce coloniști unguri și-i colonizează pe moșia sa, alcătuiind satul numit „Dezsőháza“, iar acum botezat pe românește Satul-mic, între anii 1860-66. După moartea lui Deseő Ádám, întâmplată la 14 Februarie 1874 în Șilindia, din averea sa rămasă fundațiune ce-i poartă numele, se zidește biserică romano-catolică din Șilindia, școale confesionale catolice bune și bogat dotate, ca totatătea pepiniere ale spiritului național-maghiar, în mijlocul populației române-ortodoxe.

Aceste încercări de unire probabil, că vor fi stând în legătură cu urgia unionistă întreprinsă de episcopul unit Vulcan de Oradea-Mare și continuată de urmașii săi, dar poate fi și un caz tipic, izolat, al patriotismului exclusivist maghiar.

Oricum ar fi și acest modest crâmpciu din numărările și sistematicele cazuri unioniste dovedește ceva, adevărat: uneltirile unioniste s'au purtat nu numai cu mijloace silnice, ci și iezuitice-materiale, apoi

că: unde este armonie între turmă și păstorul sufletească, desbinările sufletești, nu sunt posibile.

Cu ultima răzbunare morală, în conștința Românilor ortodoxi din Șilindia, cuprinsă în faimosul testament al lui Deseo Adam, dispăre pentru totdeauna stafia unirii din această comună.

Dreptatea istoriei a învins. Testamentul nu s'a executat, întrucât pădurile nobilului ajuns în mâinile statului român, iar moșia cultivabilă în mâinile țărănilor, în urma reformei agrare.

S'a dovedit cu prisosință vorba Sf. Scripturi: „Și-i zise, toate acestea ți-le voi da, dacă căzând tei vei închina mie. Atunci îi zise Isus: mergi înapoia mea Satana, căci scris este, Dumnezeuului tău te vei închina și numai lui vei sluji⁽²⁾).

Șilindia.

Ștefan R. Lungu, preot.

²⁾ Sf. Ev. d. Math. IV, 9 - 10.

Congresul profesorilor de religie

În 28 Mai 1924 s'a deschis în sala de festivități a Casei corpului didactic din București primul congres al profesorilor de religie din întreaga țară.

Au luat parte delegați din toate provinciile țării. Congresul s'a deschis fiind prezenți I. P. S. Sale Mitropolitul primat Miron, I. P. S. Gurie, arhiepiscop al Basarabiei, dnii Dr. Angelescu, ministrul instrucției, Lăpedatu, ministrul cultelor și V. G. Ispir, secretarul general al ministerului cultelor.

Părintele *Popescu-Mălăești*, profesor de limbile semitice de la facultatea de teologie din București și președintele Asociației clerului ortodox din întreaga țară, a ținut cuvântarea de deschidere.

Sfinția Sa descrie situația în care plutim astăzi din cauza lipsei de educație sufletească. Școala de mâine trebuie să ridice cultura sufletului la aceeași înălțime cu cultura inteligenței. Numai prin acest echilibru se poate dobândi o îndreptare deplină în toate domeniile.

O educație sufletească nu se poate face fără religie. Scopul întrunirii profesorilor de religie este de a găsi mijloacele potrivite ca să pătrundă în sufletul poporului, dar mai ales a tinerelor generații, învățătura iubirii, predicată de Mântuitorul.

Di *Dr. Angelescu*, ministrul instrucției, arată legătura strânsă între școală și biserică în trecutul neamului când tinda bisericii servea ca sală de clasă. Di ministru dă relații asupra reformei învățământului secundar, unde a prevăzut câte 2 ore religie pentru fiecare clasă. Prin acest proiect, religia va fi introdusă și în școlile profesionale și comerciale.

Di *Lăpedatu*, ministrul cultelor, arată de asemenea importanța învățământului religios, care trebuie să stea la baza întregului învățământ.

I. P. S. *Gurie*, arhiepiscopul Basarabiei, arată modul vitreg în care este tratat învățământul religios de către autoritățile laice.

Di *Popescu Tudor*, avocat, vorbește din partea societății „Ortodoxe a femeilor române“.

Di prof. *Mehedinți* insistă asupra reorganizării seminariilor și a facultății de teologie, spre a putea să producă elemente pregătite și devotate misiunii lor.

Se procedează apoi la constituirea biroului, și sânt aleși: părintele *Popescu-Mălăești*, președinte, părinții *Trofimov Basarabia*, *Ciuparcă Bucovina* și *Ciuhandu Ardeal*, ca vice președinți; iar preoții *Ion F. Popescu Craiova* și *Marin Ionescu București* ca secretari.

Mai vorbesc apoi: I. P. S. S. Mitropolitul Primat care accentuează de asemeni importanța religiunii, preoții *Trofimov*, *Ciuparcă* și *Ciuhandu*.

În ședința de după amiază președintele părinte *Popescu-Mălăești* anunță primul subiect ce trebuie tratat: „Unificarea și extinderea învățământului religios“.

Părintele *Pocitan*, citește raportul asupra referatelor privitoare la această chestiune pentru care s'au prezentat patru referate.

Păr. *Georgescu-Dușumea* face istoricul predării învățământului religios la noi și peste munți. Se citește propunerile preoților: *Petre Popescu*, *Ciuparcă* din Bucovina și asesorul consistorial din Sibiu, Tr. *Scorobeț*.

Mai iau cuvântul părinții *Breastă*, *Barbu*, *Tarangul*, *Marin*, *Ionescu* și *Imbroane* și se decide alegerea unei comisiuni care să elaboreze un plan de unificare a învățământului religios.

Cerc religios în Berechiu.

În 18 Mai l. t. s'a ținut în comuna Berechiu protopopiatul Ineu, cerc religios, la care a participat sub conducerea președintelui I. Popovici și preoții *Simion Bulcu* din *Somoșcheș*, A. Căpitan din *Apateu* și *Mihai Goldiș* din *Șepreuş*. Sfânta liturghie oficiată în sobor de suspomenții preoții a făcut impresie adâncă asupra credincioșilor noștri de aici. În cursul zilei unul din preoți a cercetat pe bolnavii cari n'au putut veni la Sf. biserică, și le-a făcut diferite slujbe după dorință, iar la utrenie un preot a cetit enoriașilor din biserică diferite rugăciuni, după trebuințele lor sufletești.

Biserica a fost ticsită de popor dornic să auză și setos să se adape cu învățăturile creștine. La pricază, părintele *Bulcu* a rostit o predică binesimțită, în care cu texte din sf. scriptură și comparații alese, a documentat că credința cea adevărată este aceea pe care o mărturisește sf. noastră biserică.

Apoi s'a oficiat sf. Maslu și parastas pentru eroii comunei. Aceste acte religioase au avut efect edificător asupra credincioșilor căci mulți plâneau.

După masă la oarele 3 s'a ținut poporului adunat în școală, conferințe publice.

Primul a luat cuvântul pâr. Popovici, care a zugrăvit naintea ochilor noștri suflați puterea și efectele înbătăturei și multele foloase reale ce le trage omul din carte și din prelegeri de felul acesta. Părintele Mihai Goldiș a vorbit la înțelesul poporului despre „ură și invidie”, iar învățătorul din loc Gh. Vasilescu despre „Demoralizarea poporului Român”. Iar părintele Bulcu a lăudat sentimentele creștinești ale oamenilor de aici, cari sunt rezultatul armoniei depline ce domnește între factorii conducători de aici. În fine pâr. I. Popovici aduce mulțumiri calde colegilor cari au ostenit ca și apostolii, ca să vestească cuvântul adevărului și pune la inimă poporului să țină cu tarie la învățăturile primite și la credința strămoșească care ne-a ocrotit de două mii de ani.

Raportor.

Cerc religios în Lupești. Cercul religios „Vărdăria” s'a întrunit la 5/18 Mai în parohia Lupești, în scopul mântuirii, de a întări credința strămoșească în inimile credincioșilor neatinsă de curentul distrugător al prezentului. Că credincioșii acestei parohii au o deosebită râvnă pentru credința strămoșească, a dovedit-o faptice prezentându-se cu toți la Sf. biserică, unde s'a celebrat Sf. liturghie în sobor de toți preoții cercului. La prîceasnă părinte I. Covaci prin predica sa bineîntocmită și predată cu o elocință rară, stoarce lacrimi din ochi auditorilor. La sfârșitul Sf. liturghii s'a săvârșit Sf. maslu și parastas. D. m. credincioși s'a adunat în curtea școlii unde înv. din loc. cand. de preoție I. Tomuția cu școlarii săi n'ea delectat cu cântece și poesii frumoase. Pâr. preș. I. Turcu în cuvântarea sa de deschidere descrie scopul venirii noastre, iar pâr. V. Popa, în disertația sa îndeamnă poporul, ca să îmbrățișeze meseriile, păstrându-și portul, datinile și legea străbună. Din ținuta multora și astăzi să reoglindează tipul autohton de Dac. un sat unde străini nu s'au putut încuibă. După cuvântul de încheiere a preș. n'eam depărtat cu toți cu inimile liniștite în convingerea, că fiecare ș'a achitat datoria pedepsei.

V. Popa.

Ioachim Turcu, președinte.

Simeon Bărnăuțiu.

— Șasezeci de ani dela moartea lui. —

În 24 Mai, s'a împlinit șasezeci de ani dela moartea lui *Simeon Bărnăuțiu*, sufletul mișcărilor naționale românești, de a cărui nume este strâns legată mai ales amintirea măreței zile de 3/15 Maiu. O figură luminoasă a generației dela 1848, generație care se nutria cu idealuri și muncia numai pentru binele și fericirea neamului.

S'a născut în Bocșa-română, județul Sălaj, în

anul 1808. Studiile secundare și le-a făcut în Carei și Blaj. După terminarea cursului filozofic și teologic, în anul 1831 ajunge profesor de istorie și filosofie, iar mai târziu secretar al episcopului Leményi. Talentul său extra ordinar și spiritul său comunicativ au contribuit, ca tânărul profesor în scurtă vreme să devină omul cel mai popular în Blaj și apoi, în tot Ardealul. Iubit de colegii săi profesori și adorat de cei 400 de elevi ai școlilor din Blaj, era considerat ca un fruntaș al generației tinere de pe atunci, care și-a însușit toate principiile naționale pe care le propovăduia de pe catedră și afară de catedră. Încă în viață a fost profetul ideii naționale.

În anul 1843 a trebuit să părăsească Blajul. În Joia mare, episcopul Leményi a exclus pe un teolog dela cerimonialul spălării picioarelor. Cellați teologi s'au solidarizat cu teologul exclus și astfel, episcopul a trebuit să renunțe la tradiționala ceremonie a catedralei din Blaj. A urmat un proces lung, care s'a încheiat abia în 1845. Teologii din anul al IV-lea au fost eliminați, iar profesorii, cari s'au solidarizat cu ei, între cari și Simeon Bărnăuțiu, au fost lipsiți de catedră și expulzați din Blaj.

Părăsind Blajul, Bărnăuțiu se retrage la Sibiu. Aici îl ajung evenimentele anului 1848. În aceste momente rolul lui era foarte mare. Mișcarea uniunistă s'a întins și în Ardeal, ungurii strigau: „uniunea sau moarte”, iar sașii s'au împărțit în două partide. Între români se aflau unii, cari se învoiau la uniune condiționată cu Ungaria. Atunci în calitate de conducător al tinerimei academice române din Sibiu, Bărnăuțiu a dat o proclamație, în care cerea înarticulară națiunii române în legile Transilvaniei. Chestia uniunii să o dezbată dieta provincială, în care și națiunea română să-și aibă reprezentanții ei.

„Până când întregă națiunea română, — spunea proclamația — nu va fi reprezentată în dietă, protestăm împotriva oricărei uniuni. Să fie blestemat românul, care ar îndrăzni să se învoiască la uniune, înainte de-a fi recunoscut elementul românesc ca națiune politică”.

Pe urma acestei proclamații antiunionismul a devenit punctul cardinal al programului politic la români.

La Dumineca Tomii, în anul 1848, s'a ținut în Blaj o adunare pregătitoare a marelui adunări dela 3/15 Maiu, al cărei suflet a fost Bărnăuțiu. Ca o dovadă a popularității de care se bucura marele tribun reproducem, — după G. Barițiu descrierea sosirii lui la Blaj: „După amiază se mai văzu un spectacol memorabil. Simeon Bărnăuțiu venind dela Sibiu ajunsesse la comuna vecină Mănărade. Aflându-se de venirea lui până acolo tribunii trimiseră trăsura ca să-l aducă și îi ieșiră întru întâmpinare cu toată mulțimea. La intrare poporul voia să-i desprindă caii, să-l ducă în triumf. Atunci Bărnăuțiu surpris se scoală în

picioare și le zice: „Acuma fraților nu este timpul, ca să băgăm pe oameni în jug, ci ca să-i scoatem. Lăsați dară să tragă vitele, că voi ați tras destul. Acum să fim oameni liberi!”

Bărnuțiu era blând în înfățișare, dulce și ales la vorbă, sincer și nefățarnit în toate acțiunile lui. De aceea poporul român îl privea ca pe un adevărat apostol și îl asculta cu pietate. La adunarea din 3-15 Maiu Bărnuțiu a fost vice-președinte împreună cu Gheorghe Barițiu. Programul politic de 16 puncte formulat în rezoluția acestei adunări, e aproape în întregime opera lui.

În timpul luptelor între români și unguri Bărnuțiu, ca vice-președinte al comitetului național sta în Sibiu, de unde conducea acțiunea.

Când ungerii au intrat în Sibiu abia a scăpat fără să fie prins și a trecut Carpații la Râmnicul-Vâlci. Aici a fost arestat de ruși cari însă, l'au liberat încurând. S'a dus apoi la Viena, unde a stat până la începutul anului 1850, lucrând împreună cu alți fruntași pentru susținerea dreptelor cereri ale românilor. Trudă zadarnică. Austria a uitat serviciile făcute de români.

Ne mai având ce căuta în Transilvania, Bărnuțiu sa dus în Pavia, unde, complectându-și studiile iuridice a luat titlul de doctor. În anul 1854 la propunerea Ministerului Moldovei ocupă catedra de filosofie la gimnaziul din Iași și mai apoi cea de drept la universitate. Aici desi bolnav, ținu cursuri până în 1864, când agravându-se boala s'a despărțit de iubiiții săi elevi și s'a reîntors în satul său natal, unde a murit în 24 Maiu 1864.

Viața lui Bărnuțiu a fost o viață de luptă și muncă neconținută. N'a muncit pentru sine. Tot ce a făcut, tot cea conceput cu mintea lui luminată, a fost pentru neamul său iubit. Iar când a simțit, că i se apropie sfârșitul vieții, s'a reîntors să moară în mijlocul poporului, pe care l'a deșteptat la viață. A știut de sigur, că pământul, în care vor zăcea oasele lui, va fi odată românesc. De-aceea acum când la a săsăzecea aniversare a morții lui, întreagă românimea își aduce aminte de figura lui măreață am socotit, că ne împlinim și noi o pioasă datorie față de memoria marelui om reamintind principalele momente ale frumosei lui vieți.

În ziua de 24 Maiu, țărna acestui mormânt s-a cutremurat și grăiește tuturor românilor de bine: lucrați, lucrați cu zor pentru binele și înflorirea țării românești.

„Consinseana“.

Septimiu Popa.

INFORMAȚIUNI:

Comemorarea eroilor în Arad. Orașul a fost frumos îmbrăcat în haină de sărbătoare. Des de dimineață s'a aglomerat lume multă în Piața catedralei, ca să participe la procesiunea măreață care va îngenuchea la monumentul eroilor din garnizoană. Pela oarele 9 sosește miliția cu muzica militară și școlile de toate categoriile. La oarele 10 sosesc autoritățile civile și militare. Pe podiul îmbrăcat în verdeață și draperii din mijlocul pieții P.

S. Sa părintele Episcop *Ioan* săvârșește un Te-Deum scurt, asistat de protoereii M. Păcățian, T. Vățian, Dr. T. Botiș, preoții Vas. Olariu, A. Popovici, Dr. N. Popovici, S. Stana, S. Stefea, C. Turic, E. Crăciun, F. Codrean și diaconul I. Cioară.

Apoi în frunte cu școlile se formează un lung convoi de public, care se îndreptează spre porțile cetății, având ca obiectiv monumentul eroilor. Aici preoțimea oficiază un parastas scurt, în vremece femei și fete acopăr monumentul cu cununi, jerbe și buchete de flori.

Se rostesc 3 vorbiri înflăcărâte, mai întâi pâr. *Păcățian*, apoi *Dr. A. Crișan* director la liceul M. Nicoară și maiorul *Ioanovici*. Toți trei relevează însemnătatea zilei și credința mucenicilor eroi, cari și-au sacrificat viața pentru izbânda visului nostru milenar „*Unirea tuturor românilor*“.

Tundere întru monah. Pâr. *Dr. Aurelian Magier*, asesor-referent consistorial și directorul Academiei teologice din Oradea-Mare, la propunerea P. S. Episcop Roman al Orăzii-mari și cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit-primat Miron, în ziua de 15/28 Maiu a. c. a fost tuns întru monah în mănăstirea Sinaia de cătră P. Cuv. Arhimandrit-mitrofor Dionisie Simionescu, starețul acelei mănăstiri, primind numele *Andrii*.

Poșta redacției.

Diul Vasilescu B. Vezi că raportul nu l-am putut publica în forma trimisă aici: Noi nu facem cult personal. Ne place dacă în orice raport despre vre-o activitate pastorală, se scoate în relief efectele și rezultatele ce răsar sau se crede că vor răsări în urma străduințelor preoțimei noastre.

„**Un preot de pe valea Deznei**“. Articolul nu-l publicăm, parte pentru că Dta te ascunzi sub anonim, parte pentru că organul acesta nu se coboară să facă polemici personale. Dacă de fapt „preotul M. a lăsat comuna Ch. zdruncinată sub orice raport“, preoțimea de acolo să se adreseze protopopului și organelor superioare.

CONCURSE.

Pentru întregirea postului de preot din parohia de cl. II-a *Checheș*, tractul *Belinț*, se escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „*Biserica și Școala*“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Usufructul unei sesiuni parohiale de 32 jugăre, parte arător, parte fânaș.
2. Birul parohial: 15 litri bucate, parte grâu, parte cucuruz.
3. Stolele legale.
4. Întregirea de dotație dela stat și

5. Folosirea casei parohiale, constătătoare din 3 camere, bucătărie, cămară etc. și supraedificate, cu intravilan.

Intrucât nu se vor prezenta concurenți cu evaluează de cl. II., se admit și de cei cu evaluează de cl. III-a.

Alesul e obligat se catihizeze la școala confesională din loc fără altă remunerațiune și a plăti dările după sesiune și după locuință și intravilan.

Doritorii de a ocupa acest post au să adreseze petițiile concursuale, instruate în regulă, Comitetului parohial, pe calea oficiului protopresbiteral ortodox român din Belinț, județul Timiș-Torontal, și sunt poftiți a se prezenta într'o Duminică, ori într'o sârbătoare, în sf. biserică din Checheș, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, eventual în slujire și în oratorie.

Nainte de a se prezenta în parohie, au să se prezenteze protop. tractual spre a-și dovedi, că au evaluează prescrisă, și întru cât sunt din altă dieceză, trebuie să se prezenteze P. S. D. Episcop diecezan Ioan I. Papp, spre a cere binecuvântare, ca să poată concura la această parohie.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopb.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei I-a din **Toracul-mic** (jud. Torontal, Reg. Sârbo-Horvato-Sloven) se publică concurs cu termen de alegere de **45 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Parohia este de clasa I.

Venitele parohiei sunt:

1. Una sesiune parohială constătătoare din 30 jug. cadastrale, pământ arător.
2. 75 dinari, rescumpărare de bir.
3. Stolele legale.
4. Eventuala întregire a dotațiunii dela stat, pe care parohia nu o garantează.

Casă parohială nu este. Preotul ales va suporta toate dările publice după beneficiul său din parohie și va fi deobligat să catehizeze la școlile primare din comună, unde va fi designat de către autoritățile competente.

Parohia fiind de clasa I, dela recurenți se cere evaluează prescrisă în concluzul sinodului eparhial de sub Nr. 84/1910. Recursele ajustate regulamentar și eventual cu atestat de serviciu se vor adresa către comitetul parohial din Toracul-mic (Mali-Torak) și se vor înainta Oficiului parohial din Sărcia (Sarca, Reg. S. H. S.), iar reflectanții pe lângă observarea strictă a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii se vor prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică, din Toracul-mic spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Concurenții din alte dieceze vor avea să producă act de legitimare dela P. S. Sa dl Episcop al Aradului, că pot recurge.

Comitetul parohial din **Toracul-mic**.

În conțelegere cu: *Gherasim Andru*, administrator.

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Toracul-mic** (jud. Torontal, Reg. Sârbo-Horvato-Sloven) se publică concurs cu termen de alegere de **45 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Parohia este de clasa I.

Venitele parohiei sunt:

1. Una sesiune parohială constătătoare din 30 jug. cadastrale, pământ arător.
2. 75 dinari, rescumpărare de bir.
3. Stolele legale.
4. Eventuala întregire a dotațiunii dela stat, pe care parohia nu o garantează.

Casă parohială nu este. Preotul ales va suporta toate dările publice după beneficiul său din parohie și va fi deobligat să catehizeze la școlile primare din comună, unde va fi designat de către autoritățile competente.

Parohia fiind de cl. I, dela recurenți se cere evaluează prescrisă în concluzul sinodului eparhial de sub Nr. 84/1910. Recursele ajustate regulamentar și eventual cu atestat de serviciu se vor adresa către comitetul parohial din Toracul-mic (Mali-Torak) și se vor înainta Oficiului de parohial din Sărcia (Sarca, Reg. S. H. S.), iar reflectanții pe lângă observarea strictă a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sf. biserică din Toracul-mic spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Concurenții din alte dieceze vor avea să producă act de legitimare dela P. S. Sa dl Episcop al Aradului, că pot recurge.

Comitetul parohial din **Toracul-mic**.

În conțelegere cu: *Gherasim Andru*, administrator.

6—6

A v i z.

Cu onoare aduc la cunoștință onoratu-lui public și autorităților bisericesti, că în Arad, str. Dorobanților Nr. 41 (școala confesională), am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc orice planuri de casă, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de toffelul de lucrări de zidiri, și întreprind toffelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.